

นวัตกรรมวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมดิจิทัล: กรณีศึกษาในประเทศเกาหลี

ดร. ชอย อุน ซิล

TK
park
อุทยานการเรียนรู้
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้
(องค์การมหาชน)

เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี 2557

TK Forum 2014

วันที่ 19 มิถุนายน 2557

ณ ห้องเวสต์บอลรูม บีซี โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ แอท เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพฯ

นวัตกรรมวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมดิจิทัล: กรณีศึกษาในประเทศเกาหลี

ดร. ชอย อุน ซิล*

ในยุคสมัยที่ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา “การเรียนรู้อย่างชาญฉลาด” (smart learning) ซึ่งไม่ถูกจำกัดด้วยเวลาและสถานที่กำลังถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการพัฒนาการอย่างรวดเร็วของอุปกรณ์ด้านสารสนเทศที่ทันสมัยที่เรียกกันว่า “smart devices” ตัวอย่างเช่นโรงเรียนบางแห่งได้นำเอาระบบการเรียนรู้อย่างชาญฉลาดมาใช้โดยการให้นักเรียนใช้หนังสือดิจิทัลแทนหนังสือแบบดั้งเดิม และอนุญาตให้นักเรียนใช้ปากกาอิเล็กทรอนิกส์ระบบสัมผัส (touch pen) เขียนบนหน้าจอและใช้สื่อผสมในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้รัฐบาลมีแผนที่จะมอบหนังสือดิจิทัลให้กับโรงเรียนทุกโรงในประเทศเกาหลีภายในปี พ.ศ. 2558

แนวคิดด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาดนี้เป็นส่วนหนึ่งในโครงการด้านกลยุทธ์หลักของรัฐบาลโดยไม่เพียงแต่จะมุ่งไปที่การใช้ในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังมุ่งไปยังการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนชาวเกาหลี ทั้งประเทศอีกด้วย ปัจจุบันรัฐบาลของประธานาธิบดีพัค กึน-ฮเย ได้มุ่งหน้าดำเนินการโครงการ Korea Smart Learning (KSL) อันเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะสร้างกลยุทธ์ “การบูรณาการในระดับชาติ” เพื่อเข้าสู่ยุคแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชาวเกาหลีทั้งประเทศ โครงการ KSL ได้รับการออกแบบให้มอบโอกาสในการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกันสำหรับทุกคน และลดช่องว่างระหว่างผู้ที่มีความรู้และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาโดยการเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสหรือโปรแกรมการเรียนรู้ได้จากทุกที่และทุกเวลา โครงการนี้เป็นระบบพื้นฐานที่สนับสนุน การเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างชาญฉลาด และมุ่งที่การพัฒนาการเข้าถึงบริการออนไลน์และมอบบริการด้านการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับประชาชนทุกๆ คน

ในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานสำหรับโครงการ KSL รัฐบาลได้เตรียมบริการเว็บทำ สำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างชาญฉลาด (smart lifelong learning portal service) ซึ่งเปิดกว้างให้กับทุกคนในประเทศและในองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างไม่มีจำกัด ทั้งนี้รวมถึงศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตอย่างชาญฉลาดแห่งชาติหรือ National Center for Smart Lifelong Education (NCSLE) และในเวลาเดียวกันรัฐบาลก็กำลังสร้างระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานออนไลน์และออฟไลน์ (ระบบที่ไม่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต) โดยการปรับเนื้อหาทางการศึกษาคุณภาพดีที่มีอยู่เดิมให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล

ภายใต้โครงการ KSL สถาบันการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Education หรือ NILE) ได้ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางในการสร้างความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น สถาบันวิจัยด้านการศึกษาแห่งเกาหลี (Korean Educational Research Institute หรือ KERIS) ระบบถ่ายทอดทางการศึกษา (Educational Broadcasting System หรือ EBS) มหาวิทยาลัยเปิดแห่งประเทศเกาหลี (Korea National Open University หรือ KNOU) มหาวิทยาลัยไซเบอร์ และมหาวิทยาลัยดิจิทัลต่างๆ รวมทั้งโรงเรียนมัธยมต้นและมัธยมปลายไซเบอร์ ตัวอย่างกิจกรรมที่ดำเนินการ เช่น ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตอย่างชาญฉลาดแห่งชาติ (NCSLE)

* ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย อจุง สาธารณรัฐเกาหลี อดีตประธานสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Education หรือ NILE)

ให้บริการ VOD แบบออนไลน์ แผนกระจายเสียง โชนการเรียนรู้แบบออฟไลน์ และการบริการโปรแกรมสู่ชุมชน (out-reach program) ซึ่งทำหน้าที่ที่ปรึกษาด้านความรู้

เพื่อที่จะดำเนินการให้โครงการ KSL จะสำเร็จลุล่วงลงได้ ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตฯ (NCSLE) จึงได้จัดโปรแกรมให้คำปรึกษาด้านการเรียนรู้ที่จัดให้กับแต่ละบุคคลโดยเฉพาะ และระบบการประเมินและรับรองผลการเรียนในระดับประเทศ ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ชาญฉลาดนี้จะทำให้ชาวเกาหลีทุกคนได้เข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษาที่มีคุณภาพทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และผู้เรียนยังสามารถได้รับปริญญาเทียบเท่ากับปริญญาที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยทั่วไปโดยเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาแบบทางเลือก เช่น ระบบธนาคารหน่วยกิตทางการศึกษา (Academic Credit Bank System หรือ ACSBS) ระบบบัญชีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Account System) และปริญญาการศึกษาแบบอิสระผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Independent Degree by Self-study)

ยิ่งไปกว่านั้น สถาบันการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ (NILE) ยังได้จัดตั้งเว็บท่า** การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เชื่อมต่อกับเมืองการเรียนรู้ตลอดชีวิต 118 แห่ง และสถาบันการศึกษาตลอดชีวิต 13 แห่งในจังหวัดหลักๆ และขณะเดียวกันก็พัฒนาและกระจายโปรแกรมการศึกษาตลอดชีวิตทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ที่ได้รับการรับรองแล้ว และแบ่งปันเครือข่ายกับองค์กรที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยที่สถาบันการศึกษาตลอดชีวิตระดับท้องถิ่นต่างๆ จะเป็นผู้รับผิดชอบการสร้างเว็บไซต์การเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งจะประกอบด้วยโปรแกรมการศึกษาตลอดชีวิตภายในท้องถิ่น ผู้ฝึกสอน ครู และฐานข้อมูล นอกจากนี้สถาบันฯ ยังรับผิดชอบการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ไว้ ในเครือข่ายการศึกษาตลอดชีวิต (Damoal Lifelong Education Network) เป็นการสร้างระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างชาญฉลาดทั่วประเทศ กรณีตัวอย่างได้แก่ เว็บไซต์การเรียนรู้ตลอดชีวิตชื่อ Learning Moa Gil และระบบบริการการเรียนรู้ตลอดชีวิตออนไลน์ชื่อ Home Learn ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยจังหวัดเคียงจิโด (Gyeonggi) และศูนย์การเรียนรู้อย่างชาญฉลาดแห่งมหาวิทยาลัย Daejeon Citizens University ซึ่งมีสมาชิกมากกว่า 20,000 ราย

ในจำนวนนี้ กรณีหนึ่งที่แสดงถึงระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างชาญฉลาดในจังหวัดเคียงจิโด (Gyeonggi) คือ เว็บท่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้ชื่อ 'Learning Moa Gil (gil.gg.go.kr)' ที่บรรจุข้อมูลและความรู้ทั้งหมดของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจังหวัดเคียงจิโด ทั้งนี้เว็บท่ากิล (Gil) ได้ทำให้เกิดเส้นทางสายใหม่ขึ้น โดยเป็นผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน 31 เมือง/เขต ที่กระจายตัวอยู่ในจังหวัดเคียงจิโด และได้รับการออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการบรรยาย การจัดงาน และนิทรรศการที่ดำเนินการโดยสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3,900 แห่งในจังหวัด เพื่อให้การเข้าถึงข้อมูลทำได้ง่ายและรวดเร็ว เมฆบนเว็บท่าได้ถูกจัดไว้ในรูปแบบที่เป็นมิตรกับผู้ใช้งานซึ่งเว็บท่านี้ประกอบขึ้นจากแนวคิด 'Moa, Moyeo' ซึ่งเป็นแหล่งรวมการบรรยายออนไลน์ฟรีกว่า 7,000 เรื่องในหัวข้อหลากหลายทั้งภาษาต่างประเทศ การสอบเข้ารับราชการ การออกหนังสือรับรองและการใช้ชีวิตโดยทั่วไป และการเรียนรู้แบบออฟไลน์และข้อมูลเกี่ยวกับงาน ในพื้นที่ใกล้เคียง ข้อมูลการเรียนรู้ตลอดชีวิตและข้อมูลการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ เว็บท่านี้ยังได้รับการออกแบบมาสำหรับการสมัครเข้าร่วมโครงการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จัดขึ้นในท้องถิ่น เช่น

** Portal Site หรือ เว็บท่า หมายถึง เว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นเว็บที่รวมข้อมูลต่างๆ เช่น เว็บไซต์และบทความที่เกี่ยวข้อง

‘365 • 24 Durunuri Academy’ ยิ่งไปกว่านั้นเว็บทำยังมีส่วนที่ให้ผู้ใช้งานมีส่วนร่วมได้โดยตรง เช่น Somssi Nanum จะเป็นส่วนที่ให้โอกาสผู้ใช้ได้แสดงออกถึงความรู้และความสามารถพิเศษ และส่วนที่เรียกว่า ‘Ji • Jung • Hae’ (มหาสมุทรแห่งความรู้) จะเป็นส่วนที่ผู้ใช้สามารถตั้งคำถามและจะได้รับคำตอบโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ‘Ji • Jung • Hae’ เปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่างๆ และประชาชนทั่วไปได้แสดงความรู้และความคิดเห็นของตนได้อย่างเปิดเผย โดยคาดว่า ‘Ji • Jung • Hae’ จะกลายเป็นชื่อที่ใช้ค้นหาความรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเกาหลี ด้านระบบการบริหารจัดการ เว็บทำนี้ประกอบด้วยระบบสนับสนุนและการบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ การจัดทำหน้าเว็บหลัก (homepage) ระบบการบริหารจัดการการศึกษา และการวางแผนด้านทรัพยากรในองค์กร (Enterprise Resource Planning หรือ ERP) ซึ่งทั้งหมดจะเป็นบริการโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายสำหรับสถาบันและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตจังหวัดเชียงใหม่เชื่อมต่อกับไซต์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมืองหรือเขต โดยมีเจตนาที่จะให้ประชากรในท้องถิ่นเข้าถึงข้อมูลการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีประโยชน์บนเว็บไซต์ไปได้อย่างง่ายดาย และรวดเร็วยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีประโยชน์จากไซต์แล้ว ยังคาดว่าเว็บทำนี้จะมีประสิทธิภาพในการสร้างความร่วมมืออีกทั้งแบ่งปันความรู้และความสามารถพิเศษที่แต่ละบุคคลได้รับจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับผู้ใช้อื่นๆ

ในขณะเดียวกัน มหาวิทยาลัยเปิดแห่งประเทศไทย (KNOU) ซึ่งมีนักเรียนกว่า 200,000 คนก็จัดโปรแกรมแบบไม่ได้รับปริญญา (non-degree program) ชื่อ “Prime College” ซึ่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติปริญญาที่มีเปิดสอนอยู่ตามปกติ โปรแกรมนี้เปิดสำหรับประชาชนทั่วไปและเป็นโปรแกรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ และเนื่องจากมีคำเรียกร้องจากผู้เข้าร่วม โปรแกรม “Prime College” จึงอนุญาตให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปสู่โปรแกรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่ได้รับปริญญาของวิทยาลัยได้ กล่าวคือ หากผู้เข้าร่วมเรียนสำเร็จการศึกษาในโปรแกรมแบบไม่ได้รับปริญญา มหาวิทยาลัยจะให้ความสำคัญกับการเรียนฉบับนี้และจะอนุมัติปริญญาบัตรร่วมกับระบบธนาคารหน่วยกิตทางการศึกษา (Academic Credit Bank System หรือ ACBS) โมเดลการศึกษาแบบนี้ได้รับความนิยมสูงสุดในฐานะที่เป็นนวัตกรรมด้านการศึกษาโอกาสที่สอง (Second chance education)

ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2555 มหาวิทยาลัยเปิดแห่งประเทศไทย (KNOU) ได้จัดตั้งวิทยาลัย “Dongsung” เพื่อเปิดสอนคอร์สที่เปิดกว้างและยืดหยุ่นมากกว่าคอร์สตามวิทยาลัยต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น วิทยาลัยศิลปศาสตร์ วิทยาลัยสังคมศาสตร์ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิทยาลัยค รุศาสตร์ และภายหลังวิทยาลัย Dongsung ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “Prime College” ในปีเดียวกันนั้นวิทยาลัยแห่งนี้ได้พัฒนาและดำเนินการออกแบบและเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่ชีวิตการเรียนในการศึกษาโอกาสที่สอง เพื่อจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาให้กับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถของแต่ละบุคคลและทำให้การอุทิศตนต่อสังคมแผ่ขยาย ไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังจัดโปรแกรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ออกแบบเป็นพิเศษสำหรับคน รุ่น 40 และ 50 อีกด้วย วิทยาลัย “Prime College” จึงได้รับความสนใจในฐานะที่เป็นโมเดลซึ่งให้ความสำคัญกับ ‘การเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุคที่คนมีอายุขัยเฉลี่ยกว่า 100 ปี’ ผ่านทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่แบ่งตามช่วงวัย ในสถานะที่กำลังเผชิญกับสังคมผู้สูงอายุ คือ มีประชากรสูงอายุมากกว่า 20 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด (super-aged society)

เพื่อตอบสนองกับรูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไป เช่น การเข้าสู่วัยชรา และการลดลงของวัยเจริญพันธุ์ วิทยาลัย “Prime College” จึงได้จัดให้มีการบรรยายในหัวข้อต่างๆ แก่ประชาชนในทุกระดับเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยทอง ในปัจจุบันวิทยาลัย “Prime College” ได้จัดการศึกษาทางไกลแบบออนไลน์ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลาควบคู่ไปกับการศึกษาในชั้นเรียนแบบออฟไลน์ที่ผู้สอนและนักเรียนมีการสื่อสารกันแบบชั้นเรียนปกติ นอกจากนี้ฝ่ายทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัยเปิดแห่งประเทศไทยและบรรดาคณะที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในแต่ละสาขาจะทำการบรรยายและการเรียนรู้ทฤษฎีอย่างมีระบบ โดยดำเนินคู่ขนานไปพร้อมกับการฝึกปฏิบัติ ในสถานที่จริงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการนำเสนอวิธีการเรียนรู้ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักสูตรนอกเหนือไปจากการบรรยายเช่นนี้เอง จึงนำมาสู่การเป็นโมเดลหลักของระบบส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างชาญฉลาดที่น่าจะเป็นที่ชื่นชอบ

นับจากปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นไป กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education) และสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ (NILE) จะสร้างเครือข่ายการเรียนรู้อย่างชาญฉลาดขึ้นทั่วประเทศโดยการจัดตั้งและดำเนินการ ศูนย์สนับสนุนการเรียนรู้ที่มีความสุข (Happy Learning Support Centers) ในหมู่บ้านในพื้นที่ชนบทจำนวน 3,586 แห่ง โดยศูนย์เหล่านี้จะทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชนบทอย่างเต็มที่ โดยจะใช้ผู้ฝึกสอนการศึกษาตลอดชีวิตที่ได้รับการรับรองระดับประเทศในการทำหน้าที่ของโค้ชหรือผู้จัดการการเรียนรู้เพื่อช่วยประชาชนในการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด

จากความสำเร็จในการดำเนินโครงการ KSL รัฐบาลของประเทศเกาหลีใต้ฝันที่จะสร้างประเทศแห่งการเรียนรู้และศึกษาอย่างมีความสุข อันจะเป็นประเทศที่ผู้คนสามารถเข้าถึงโปรแกรมและองค์การการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ทุกที่ ทุกเวลา อันจะส่งผลให้เกิดความสุขอย่างเต็มที่

อุทยานการเรียนรู้
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้
(องค์การมหาชน)